

Broj: I KŽ 385/12-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Zlate Lipnjak Bosanac, kao predsjednice vijeća, te Ileane Vinja, Melite Božičević Grbić, mr. sc. Branka Brkića i Žarka Dundovića, kao članova vijeća, i višeg sudskog savjetnika Nikše Stolića, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. M. M. zbog kaznenog djela iz čl. 122. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 53/97, 39/92, 91/92 i 31/93 – pročišćeni tekst: u daljnjem tekstu – OKZRH), odlučujući o žalbama optuženika i državnog odvjetnika podnesenim protiv presude Županijskog suda u Osijeku od 1. veljače 2012. br. K-Rz-5/11, u sjednici vijeća održanoj dana 10. travnja 2014., u nazočnosti zamjenice Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Jasmine Dolmagić te branitelja optuženika, odvjetnika M. C. iz V.,

p r e s u d i o j e:

I. Djelomično se prihvaća žalba opt. M. M. te se preinačuje prvostupanjska presuda u odluci o kazni na način da se opt. M. M., za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH za koje je po sudu prvog stupnja oglašen krivim, uz primjenu čl. 38. st. 2. i čl. 39. st. 1. toč. 1. OKZRH, osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine, u koju mu se, temeljem čl. 45. OKZRH, uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 11. studenog 2010. do 1. veljače 2012.

II. U ostalom dijelu žalba optuženika te žalba državnog odvjetnika odbijaju se kao neosnovane te se, u nepreinačenom dijelu, potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

Pobijanom presudom oglašen je krivim opt. M. M. zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH te je, uz primjenu odredaba o ublažavanju kazne, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine i šest mjeseci, uz uračunavanje vremena provedenog u pritvoru.

Temeljem čl. 122. st. 4. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 62/03 - pročišćeni tekst i 115/06 – dalje u tekstu: ZKP/97), optuženik je u cijelosti oslobođen dužnosti snahažanja troškova kaznenog postupka.

Protiv te presude žale se optuženik i državni odvjetnik.

Optuženik podnosi žalbu po svojim braniteljima M. C., odvjetniku iz V. te Z. C., odvjetniku iz V., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i „odbije optužba“, odnosno da se ukine i vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje pred izmijenjeno sudsko vijeće.

Državni odvjetnik se žali zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženik osudi na kaznu zatvora u duljem trajanju.

Odgovor na žalbu optuženika nije podnesen.

Odgovor na žalbu državnog odvjetnika podnio je optuženik po svom branitelju, u kojim pobija žalbene navode ističući njihovu neosnovanost te predlaže da se ista odbije.

Prije održavanja sjednice vijeća spis je, sukladno čl. 373. st. 1. ZKP/97, dostavljen Glavnom državnom odvjetniku Republike Hrvatske na dužno razgledanje.

Sjednici ovog drugostupanjskog vijeća nazočila je zamjenica Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Jasmina Dolmagić, koja je predložila da se žalba optuženika kao neosnovana odbije, a žalba nižeg državnog odvjetnika uvaži i postupi u pravcu njegovog žalbenog prijedloga. Branitelj optuženika, odvjetnik M. C., ostao je kod navoda podnesene žalbe, dok opt. M. M. i branitelj optuženika, odvjetnik Z. C., nisu pristupili iako su uredno obaviješteni pa je sjednica održana u njihovoj nenazočnosti, sukladno čl. 374. st. 4. ZKP/97.

Žalba optuženika je djelomično osnovana, dok žalba državnog odvjetnika nije osnovana.

Optuženik u žalbi paušalno tvrdi da je ostvarena apsolutno bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP/97, pri čemu parafrazira zakonski tekst. Nasuprot tome, ovaj Vrhovni sud ocjenjuje da obrazloženje prvostupanjske presude sadrži jasne i razumljive razloge o svim odlučnim činjenicama te nije zamijećena znatna proturječnost između razloga presude i sadržaja izvedenih dokaza, pa istaknuta povreda očito nije ostvarena.

Također, netočno se žalbom tvrdi da je optuženiku propušteno dati upozorenje u smislu čl. 7. ZKP/97 o pravu da se služi svojim jezikom u postupku. Iako se optuženik služi srpskim jezikom, on je hrvatski državljanin koji je na zapisniku o ispitivanju pred istražnim sucem od 14. studenom 2010. upozoren da se može služiti svojim jezikom, ali se toga prava izričito odrekao rekavši da razumije hrvatski jezik na kojem će se braniti. Stoga je u svemu postupljeno sukladno čl. 7. st. 3. ZKP/97 pa se ne radi o nezakonitim dokazima koje treba izdvojiti iz spisa u smislu čl. 9. st. 2. ZKP/97.

Pobijajući činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda optuženik ukazuje da se terećenju svjedoka V. S. ne može pokloniti vjera s obzirom na proturječja u njegovom iskazu koji nije potvrđen niti kontrolnim dokazima. Tvrdi se da kritičnog dana u B. s. nije bilo organiziranih oružanih sukoba između pobunjenih Srba i pripadnika hrvatskih snaga, već se radilo o izoliranom sukobu između pojedinaca i službenih osoba koji se ne može smatrati ratnim sukobom kakvog imaju u vidu odredbe ženevskih konvencija s dopunskim protokolima. Također, ukazuje se da oštećenici nisu imali status ratnih zarobljenika, jer su bili u civilnoj odjeći i civilnom automobilu bez obilježja hrvatskog redarstva, pa je upitno da li je optuženik bio svjestan kakvo je njihovo svojstvo. Osim toga, količina kriminalnog postupanja optuženika, sve da je i utvrđena, nema značaj nanošenja velikih patnji i ozljeda tjelesnog integriteta, već se, eventualno, može raditi o kaznenom djelu surovog postupka s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima u smislu čl. 150. KZ SFRJ, za koje kazneno djelo je u međuvremenu nastupila apsolutna zastara gonjenja. Zaključno se predlaže optuženika osloboditi od optužbe zbog izostanka elemenata bića terećenog kaznenog djela.

Nasuprot tome, ovaj Vrhovni ocjenjuje da je sud prvog stupnja, u zakonito provedenom dokaznom postupku, sve činjenice potpuno i pravilno utvrdio te je osnovano zaključio da je optuženik počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH, na način kako ga tereti optužba.

Pravilan je zaključak prvostupanjskog suda da se u konkretnom slučaju radilo o oružanom sukobu između djelatnika policije PU o., u sastavu regularnih oružanih snaga Republike Hrvatske, te pripadnika srpskih paravojskih postrojbi, koji sukob je obuhvaćen u čl. 1. st. 1. Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II). Naime, iz dokaza u spisu, pa i obrane samog optuženika, nedvojbeno proizlazi da je pobunjeno srpsko stanovništvo B. s. u inkriminirano vrijeme bilo organizirano u okviru štaba teritorijalne obrane te naoružano vatrenim oružjem pod zapovjedništvom sada pok. V. Š. i drugih osoba. U okviru organizirane oružane pobune pripadnici srpskih paravojskih postrojbi redovito su održavali straže radi uspostave kontrole nad tim područjem uz isticanje zastave s obilježjima pobunjeničkih snaga. S obzirom da su oštećenici nesporno bili pripadnici hrvatske policije i kao takvi u širem smislu predstavljali oružane snage Republike Hrvatske, očito se ovdje radilo o nemeđunarodnom oružanom sukobu tijekom kojeg vrijede pravila međunarodnog ratnog i humanitarnog prava predviđeni ženevskim konvencijama, a ne o izoliranom i sporadičnom činu nasilja, kako pogrešno tvrdi žalba.

Osim toga, oružani sukobi u Republici Hrvatskoj započeli su znatno prije kritičnog događaja što je vidljivo i iz odredaba Zakona o općem oprostima („Narodne novine“, br. 80/96) koji se odnosi na kaznena djela počinjena tijekom agresije, oružane pobune i sukoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 17. kolovoza 1990. do 23. kolovoza 1996. Stoga se ne može tvrditi da kritičnog dana tj. 2. svibnja 1991. u Republici Hrvatskoj nije postojao oružani sukob, kako pogrešno tvrdi žalba.

Isto tako, nikakve dvojbe nema da je opt. M. M., kao i ostali nazočni pripadnici srpskih paravojskih postrojbi, bio svjestan da se radi o zarobljenim hrvatskim policajcima, neovisno o tome što iz očito taktičkih razloga kritične prilike nisu nosili službenu uniformu i koristili službeno vozilo. To jasno proizlazi iz iskaza oštećenika koji navode da je tada nazočni M. L. dobro poznavao ošt. Z. M. budući su prethodno zajedno radili kao policajci u II. PP O. Također, već pri ranjavanju i zarobljavanju ošt. D. K. je netko od napadača rekao „K., j... ti mater ustašku, dolijao si, gdje ti je T.“ pritom očito misleći na djelatnika policije J. T. koji se spasio bijegom. Budući da i ostali ispitani svjedoci spominju zarobljene hrvatske specijalce, nedvojbeno je i optuženik bio svjestan njihovog statusa ratnog zarobljenika.

Nadalje, nije u pravu žalitelj kada smatra da je prvostupanjski sud trebao prihvatiti izmijenjeni iskaz svjedoka V. S. s glavne rasprave, jer je isti tijekom istrage pogriješio u identitetu optuženika.

Svjedok V. S. ispitan je tijekom istrage u dva navrata te suglasno potvrđuje da je kritične prilike vidio osobu po nadimku M. K. (što je nadimak optuženika), kako udara oštećenike u wc-u vikendice Đ. P., a prethodno ga je vidio kako ulazi u vikendicu noseći sa sobom drveni predmet nalik na štap. Nakon toga čuo je tupe udarce i jauke kao kad nekoga tuku, a protekom sat vremena iz vikendice su izvedeni pretučeni zarobljenici, s kojih je kapala krv, u pratnji M. K. koji ih tada više nije tukao. Iako žalitelj osporava da je svjedok mogao percipirati događaje u vikendici zbog činjenice što je stajao u dvorištu, svjedok je siguran da je dobro vidio što se događa jer mu ništa nije zaklanjalo pogled, a sud prvog stupnja s pravom prihvaća njegov iskaz kao uvjerljiv s obzirom da je ukupnu dinamiku događaja opisao sukladno drugim dokazima, što ukazuje da je bio na licu mjesta i govori iz proživljenog

iskustva. Osim toga, nije utvrđeno da bi svjedok imao motiva lažno teretiti optuženika, poglavito jer je svoj prvi iskaz dao u postupku protiv nepoznatog počinitelja.

Pri tome, važno je naglasiti da je svjedok vidio optuženika pri ulasku i izlasku iz vikendice pa je imao dovoljno prilike jasno raspoznati o kome se radi, tim više jer se i inače poznaju.

Nije prihvatljiva teza žalbe da se svjedok zabunio u identitetu optuženika jer je, ustvari, mislio na drugu osobu koja ima isti nadimak. Naime, iako svjedok na glavnoj raspravi mijenja svoj iskaz i tvrdi da je u istrazi krivo shvaćen te da je pod nadimkom M. K. mislio na u međuvremenu preminulog M. – M. P., a ne na optuženika, prvostupanjski sud tako izmijenjeni iskaz s pravom cijeni nevjerodostojnim i usmjerenim na pogodovanje optuženiku, što je očita posljedica utjecaja okoline iz koje svjedok dolazi. Svjedok V. S. je ispitan pred istražnim sucem na ročištu od 11. siječnja 2011. kada je jasno naznačio sve razlike u fizičkom opisu i dobi između optuženika i pok. M. P., što je suglasno opisu danom po svjedoku P. S. Dapače, u okviru svog svjedočkog iskaza on je izdvojio fotografije ovih osoba jasno naznačujući o kome se radi, pa nikakve zabune u fizičkom izgledu i identitetu ovih osoba ne može biti, neovisno o tome što imaju isti nadimak. S druge strane, tvrdnja svjedoka da je u istrazi krivo razumio pitanje jer slabije čuje pa se „radi o greški“, nije uvjerljivo obrazloženje za izmjenu prethodnog iskaza tim više jer je njegovom ispitivanju u istrazi bio nazočan i branitelj optuženika koji mu je postavljao pitanja glede identiteta počinitelja pri čemu nije bilo sumnje da svjedok tereti upravo opt. M. M. Također, okolnost što je svjedok pogrešno naveo ime optuženikovog oca i točnu adresu stanovanja, ne izaziva sumnju u to da je teretio opt. M. M., zbog razloga koji su opširno navedeni u prvostupanjskog presudi, a ovaj ih Vrhovni sud u cijelosti prihvaća. Osim toga, ti podaci (adresa) ne odgovaraju niti pok. M. – M. P.

S druge strane, sud prvog stupnja osnovano otklanja kao neuvjerljive iskaze svjedoka na okolnost optuženikovog alibija s obzirom da optuženik, iako višekratno ispitan, te osobe nije spominjao u svojoj obrani, dapače, izričito je tvrdio da mu kritičnog dana nitko od mještana nije dolazio u goste.

Isto tako, nebitno je što svjedok u svom iskazu spominje nazočnost nekih osoba kritičnom događaju iako one to osporavaju (svjedok M. T. i P. S.), s obzirom da svjedok u toj izjavi nije kategoričan (navodi da nije siguran), a osim toga, treba uzeti u obzir i protek vremena od događaja i kontekstu drugih sličnih situacija okupljanja mještana.

Slijedom toga, i ovaj Vrhovni sud zaključuje da je terećenje opt. V. S. iz istrage sveobuhvatno i cjelovito, a njegov iskaz je u određenim segmentima potvrđen iskazima ošt. Z. M. i D. K. te svjedoka V. P., slijedom čega takav iskaz svjedoka treba prihvatiti kao istinit i na njemu utemeljiti osuđujuću presudu.

Suprotno tvrdnji žalbe, karakter i brojnost utvrđenih tjelesnih ozljeda koje su oštećenici, kao ratni zarobljenici, zadobili posljedicom višesatnog batinanja i fizičkog zlostavljanja od strane pripadnika srpskih paravojnih postrojbi, a time dijelom i od optuženika, jasno ukazuju da su im nanošene velike patnje i ozljede tjelesnog integriteta, koje postupanje je zabranjeno odredbama međunarodnog ratnog i humanitarnog prava citiranim u izreci prvostupanjske presude. Navedeno proizlazi iz postojeće liječničke dokumentacije te nalaza i mišljenja medicinskog vještaka dr. B. D., posebno u odnosu na ošt. Z. M. koji je, pored rana razderotina glave te nagnječenja lica s prijelomom nosnih kostiju, zadobio i nagnječenje na slabinama s prijelomom sedmog do devetog rebra lijevo, što predstavlja tešku tjelesnu ozljedu. O izrazitim bolovima koje su trpjeli dojmljivo iskazuju sami oštećenici navodeći da se i sami čude što su sve to mogli izdržati. Pri tome, nesporno se radilo o ranjenim osobama koje su prethodno zadobile više strijelnih ozljeda što je dodatno pojačalo njihove fizičke i duševne patnje, a osim toga, bili su ugrurani u skućeni prostor wc-a te prekriveni dekom bez ikakve mogućnosti da se zaštite od udaraca.

Ne radi se ovdje o kaznenom djelu surovog postupka s ranjenima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima iz čl. 128. OKZRH, kako smatra žalitelj. Obilježje ovog kaznenog djela podrazumijeva svaki surovi postupak koji još ne predstavlja ubijanje, mučenje ili nečovječno postupanje u smislu nanošenja velikih patnji i ozljeda tjelesnog integriteta te ostala postupanja obuhvaćena opisom kaznenog djela ratnog zločina iz čl. 122. OKZRH, dakle, surovo postupanje bilo bi svako ono postupanje koje nije posebno navedeno u inkriminacijama ratnih zločina i koje je po svom materijalnom sadržaju znatno blaže, posljedicom čega je propisana i blaža kazna. Primjerice, pod pojmom surovog postupanja s ranjenima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima podrazumijeva se neadekvatan smještaj, ishrana i tome slično, ako se mogu svesti na nazivnik surovog postupanja, ali ne i nečovječno postupanje u smislu nanošenja velikih patnji i tjelesnih ozljeda, o čemu se konkretno ovdje radi.

Također, činjenično stanje nije ostalo nepotpuno utvrđenim, a prvostupanjski je sud dao jasne i razumljive razloge zbog čega odbija pojedine dokazne prijedloga obrane. Te razloge prihvaća i ovaj Vrhovni sud. Prijedlog da se pribave podaci i provede psihijatrijsko vještačenje svjedoka V. S. na okolnost njegove sklonosti uživanju alkohola, doista je suvišan budući je taj svjedok vjerno prepričao dinamiku čitavog događaja, što potvrđuju i drugi svjedoci, pa njegova alkoholiziranost, sve da je i bila prisutna, očito nije imala utjecaja na sposobnost percipiranja i upamćivanja događaja. Isto tako, nema potrebe za očividno na licu mjesta s obzirom da je od događaja proteklo gotovo ... godine i time se stanje stvari predvidivo izmijenilo, a osim toga, već je obrazloženo zbog čega ovaj Vrhovni sud vjeruje svjedoku V. S. koji nema motiva optuženika lažno teretiti. Zanimljivo je da žalitelj podrazumijeva da je svjedok V. S. imao dostatnu preglednost kada tvrdi da je zarobljenika tukao pok. M. – M. P., ali se u istim uvjetima to osporava kada tereti optuženika.

Time je, dakle, činjenično stanje potpuno i pravilno utvrđeno, a kriminalno postupanje optuženika je pravilno pravno označeno kao kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH. Pri tome, promašeno se žalbom tvrdi da je na predmetno kazneno djelo trebalo primijeniti odredbe KZ SFRJ koje su bile na snazi u vrijeme kritičnog događaja. Upravo suprotno, u čl. 144. Krivičnog zakona SFRJ („Narodne novine“, br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 74/87, 3/90 i 38/90 – KZ SFRJ) za predmetno kazneno djelo bila je zapriječena smrtna kazna, dok je u čl. 122. OKZRH kao najstroža zapriječena kazna zatvora u trajanju od 20 godina pa je zbog obvezne primjene blažeg zakona predmetno kazneno djelo pravilno označeno po zakonu koji je za optuženika najpovoljniji (u aktualnom Kaznenom zakonu objavljenom u „Narodnim novinama“, br. 125/11 i 144/12 zapriječena kazna dugotrajnog zatvora).

Ispitujući prvostupanjsku presudu u dijelu odluke o kazni, ovaj Vrhovni sud nalazi da je žalba optuženika djelomično osnovana, dok žalba državnog odvjetnika nije osnovana.

Naime, prvostupanjski sud osnovano zaključuje da u postupku nisu utvrđene otegotne okolnosti niti se takvima mogu smatrati one istaknute u žalbi državnog odvjetnika jer se, ustvari, radi o obilježjima predmetnog kaznenog djela.

S druge strane, prvostupanjski je sud nedovoljno cijenio činjenicu da su i brojne druge, do sada neidentificirane osobe, a svakako J. J., sudjelovali u fizičkom zlostavljanju oštećenika zbog čega se ukupno nastupila posljedica u vidu nanošenja velikih patnji oštećenima ne može pripisati isključivo djelovanju optuženika. Zbog toga, imajući u vidu i da se radi o do sada neosuđivanoj osobi, ovaj Vrhovni sud ocjenjuje da doista treba primijeniti odredbe o ublažavanju kazne te optuženika osuditi na kaznu zatvora u trajanju od tri godine, koja potpuno odgovara okolnostima konkretnog slučaja i ličnosti samog optuženika.

Iz navedenih razloga, izricanje strože kazne nije primjereno, kako predlaže državni odvjetnik, pri čemu treba imati u vidu i dulji protek vremena od događaja, čemu optuženik svojim postupcima nije pridonio.

Ovako odmjerena kazna zatvora, po uvjerenju ovog Vrhovnog suda, u dovoljnoj mjeri odražava prijekor društva prema takvim i sličnim počiniteljima kaznenih djela te će se njome u potrebnoj mjeri utjecati na optuženika da shvati krajnju neprihvatljivost vlastitog postupka.

Kako su time navodi žalbe optuženika djelomično osnovani, dok navodi žalbe državnog odvjetnika nisu osnovani, a ispitivanjem prvostupanjske presude nisu nađene povrede na koje ovaj Vrhovni sud, u smislu čl. 379. st. 1. ZKP/97, pazi po službenoj dužnosti, trebalo je, temeljem čl. 390. i čl. 387. ZKP/97, odlučiti kao u izreci ove presude.

U Zagrebu, 10. travnja 2014.

Zapisničar:
Nikša Stolić, v.r.
Predsjednica vijeća:
Zlata Lipnjak Bosanac, v.r.